

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

05 02 2016р.

м. Київ

№ 86

Про завершення
дослідно-експериментальної роботи
на базі Вінницького міського центру
художньо-хореографічної освіти дітей
та юнацтва «Барвінок»

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 31.12.2009 р. № 1266 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі Вінницького міського Центру художньо-хореографічної освіти «Барвінок» протягом 2010–2015 років проводилась дослідно-експериментальна робота за темою «Розвиток художньо-творчої особистості засобами різних видів мистецтва в умовах нової моделі позашкільного навчального закладу».

На підставі рішення вченої ради Інституту проблем виховання НАПН України від 24.12.2015р. (протокол № 11)

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити звіт про завершення дослідно-експериментальної роботи на базі Вінницького міського центру художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва «Барвінок» за темою «Розвиток художньо-творчої особистості засобами різних видів мистецтва в умовах нової моделі позашкільного навчального закладу», що додається.

2. Зняти статус експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня з Вінницького міського центру художньо-хореографічної освіти «Барвінок».

3. Контроль за виконання цього наказу покласти на заступника Міністра Хобзея П. К.

Т. в. о. Міністра

І. Р. Совсун

ЗАТВЕРЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і
науки України
від 05.02 2016 року № 86

Звіт про проведення дослідно- експериментальної роботи
у 2010 - 2015 році.
(база проведення – Вінницький міський центр художньо-хореографічної освіти
дітей та юнацтва «Барвінок»)

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 31.12.2009 р. № 1266 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі Вінницького міського центру художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва «Барвінок» у вищезазначеному позашкільному навчальному закладі протягом 2010-2015 років здійснювалась дослідно-експериментальна робота за темою: «Розвиток художньо-творчої особистості засобами різних видів мистецтва в умовах нової моделі позашкільного навчального закладу».

Науковий керівник Комаровська О. А., д. п. н. – завідувач лабораторією естетичного виховання та мистецької освіти Інституту проблем виховання НАПН України, Бойко П. А., народний артист України – директор Вінницького міського центру художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва «Барвінок», координатор Тараканова А. П. – методист вищої категорії відділу неформальної та інформальної освіти дітей Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, науковий консультант Миропольська Н. Є. – д. п. н., професор, головний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти Інституту проблем виховання НАПН України,

В системі естетичного виховання дітей основне місце посідає мистецтво. Саме через мистецтво дитина набуває ставлення до життя, сприймає образи мистецтва через особисту діяльність засобами танцювально-музичних і художніх образів. Можливості видів мистецтва, різноманітність їх жанрів у навчальному процесі невичерпні. Синтез мистецтв не є їх тотожністю, а навпаки – взаємодія одного з іншим. Він передбачає їх вільну творчу єдність, за якої кожний з видів мистецтв, пристосовуючись до інших, але зберігаючи відносну самостійність, збагачує їх і посилює художню цілісність.

Комплексне використання різновидів мистецтва у навчальному процесі учнів позашкільних навчальних закладів системи освіти – важлива складова в художньо-естетичному вихованні творчої особистості та її професійної орієнтації.

На данному етапі сучасної освіти виникає необхідність розвитку в процесі навчання нестандартно мислячої творчої особистості, здатної до реалізації себе в

різних галузях мистецької діяльності, зокрема в області хореографічного виконавства. У наш час, в контексті завдань, які розкривають проблему подальшого вдосконалення змісту мистецької, зокрема хореографічної освіти, вагоме місце належить взаємодії різних видів мистецтва, які впливають на розвиток особистості, збагачують її духовно-емоційну сферу та ознайомлюють в процесі засвоєння хореографічних дисциплін з різними видами творчої діяльності. Саме взаємозв'язок видів мистецтв у навчально-виховному процесі забезпечує цілісність і гармонійність розвитку особистості, оскільки взаємодія мистецьких різновидів створює специфічну художню атмосферу для їх естетичного сприйняття, викликає велике коло асоціацій, збільшує і концентрує емоційні переживання. За визначенням видатного вченого Л. Виготського, комплексна взаємодія різних видів мистецтв є неперевершеною «школою почуттів».

Взаємодія мистецтв найбільш повною мірою відповідає вираженню природної цілісності особистості і задоволенню її потреб у різноманітності емоційно-естетичних впливів. Незважаючи на специфічну своєрідність кожного виду, всі вони мають єдину спільну теоретичну основу: спільне походження, спільні закономірності створення художнього образу, побудову художнього твору, засоби художньої виразності, спільні функції – виховну, пізнавальну, творчу. Ця спільність і становить зміст взаємодії мистецтв, їх внутрішні зв'язки на формування художньо-творчої особистості, зокрема орієнтації у подальшому визначенні мистецької професійної діяльності.

У світлі нових пріоритетних напрямків розвитку освіти ХХІ століття, спрямованих на розвиток особистості, хореографічна освіта шкільної молоді, як вид мистецтва, являється вагомим фактором, який вдало поєднує їх фізичний та естетичний розвиток. Вона сприяє формуванню високої гуманістичної культури особистості, здатної протидіяти бездуховності, а також позитивно впливає на формування здорового та активного способу життя. Танець, як мистецька дія, не може бути беззмістовним, адже він як і інші види мистецтва, сприяє вихованню культури поведінки, розвитку естетичного смаку, допомагає формувати світогляд дитини. Хореографія – мистецтво синтетичне: у ній музика оживає в русі, набуває чуттєвої форми, а рухи «прослуховуються»; живописність і графічність поз і положень виконавців ріднить її з живописом і скульптурою. Усе це дозволяє використовувати хореографічне мистецтво в навчальному процесі як засіб естетичного виховання учнівської молоді, оскільки набуваючи знання в танцювальному мистецтві учень зосереджує свою увагу на зв'язку рухів із музикою, виразністю, красою форми руху, що дозволяє йому виходити за межі танцю у сферу інших мистецтв, об'єднаних художнім вираженням правди життя.

На відміну від діючих початкових спеціалізованих мистецьких закладів, які традиційно існують у системі культури і мають у своїй структурі окремі відділи з музичного, образотворчого, театрального, хореографічного мистецтв, базою створення Центру художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва «Барвінок» став хореографічний колектив – ансамбль народного танцю «Барвінок».

Досягнення колективу в хореографічному мистецтві стали основою і поштовхом до створення нової форми навчання і виховання. Саме діяльність аматорського колективу в хореографічному мистецтві зумовила його наставників до більш поглибленого використання можливостей мистецтва хореографії у навчальному процесі, що стало основою вивчення його впливу на розвиток особистості і його взаємодії з іншими видами і жанрами мистецтва.

Створення нової моделі мистецького позашкільного навчального закладу Центру художньо-хореографічної освіти дітей та юнацтва «Барвінок» дало змогу провести дослідно-експериментальну роботу на практиці. Метою дослідження стало створення цілісної системи безперервної художньо-естетичної освіти та виховання в умовах нової моделі позашкільного навчального закладу. Протягом п'яти років проводилася кропітка науково-практична робота в міському центрі художньо-хореографічної освіти «Барвінок», в якій були задіяні без винятку всі вихованці, педагогічний колектив, науковці і фахівці з основних видів мистецьких дисциплін.

Як інноваційний позашкільний навчальний заклад Центр поєднує в собі традиційні форми навчання (гуртки) з формами класно-урочної системи: уроки проводяться за спеціальним навчальним планом, який складається як з хореографічних дисциплін, так і з комплексу дисциплін, що синтезує суміжні види мистецтва.

У 2010 навчальному році на базі Центру «Барвінок» проходив перший етап роботи - концептуально-діагностичний, в якому відпрацьовувалася інновація, що передбачала використання поліхудожнього підходу до виховання творчої особистості у процесі мистецької діяльності в позаурочний час, розкриття творчого потенціалу кожного учасника художнього колективу як суб'єкта поліхудожньої мистецької діяльності.

Завданням першого етапу передбачена експериментальна перевірка та узагальнення результатів виховного процесу на основі комплексного впровадження навчальних програм художньо-естетичного напрямку, розроблених педагогічним колективом центру, та їх впровадження у художні колективи позашкільних навчальних закладів. Перший етап завершився участю колективу у II Всеукраїнській виставці «Інноватика в освіті-2010». Інноваційний проект на тему: «Розвиток художньо-творчої особистості засобами взаємодії різних видів мистецтва в умовах нової моделі позашкільного навчального закладу», поданий на розгляд конкурсного журі виставки, став одним із кращих у номінації «Інновація в позашкільній освіті», а колектив Центру «Барвінок» нагороджено медаллю переможця конкурсу (Наказ ІТЗО від 30.03.2011 р. № 65 «Про завершення концептуально-діагностичного етапу дослідно-експериментальної роботи на базі Вінницького міського Центру художньо-хореографічної освіти»).

У 2011-2014 році на базі Центру «Барвінок» пройшов другий впроваджувано-формульний етап роботи.

Протягом 2011 року педагогічним колективом Центру «Барвінок» під час засідань методичних об'єднань та педагогічних рад обговорювалися та аналізувалися результати діяльності вихованців під час першого етапу дослідно-експериментальної роботи. В результаті обговорень було визначено основні критерії і показники рівнів вмотивованості, готовності та здатності гуртківців Центру до самореалізації. Протягом року було проведено: презентацію методики викладання українського народного танцю педагогами Центру учасникам семінару, керівникам хореографічних колективів Вінницької області, показ концертної програми учням шкіл та вищих навчальних закладів м. Вінниці, надано допомогу в організації VI Міжнародного фестивалю «Барвінкове кружало».

Протягом 2012 року педагогами Центру розроблено та апробовано 11 навчальних програм з мистецьких дисциплін. Програми увійшли до збірників: «Позашкілля. Комплекс програм мистецького спрямування», «Народно-сценічний танець у палітрі мистецтв» (Гриф «Схвалено для використання» Комісією з проблем виховання учнівської та студентської молоді Науково-методичної Ради з питань освіти МОН України, протокол № 3 від 01.07.2010 р.) та були видані видавництвом «Шкільний світ». За розробку мистецьких програм педагогічний колектив Центру «Барвінок» отримав почесну нагороду «Подільська Вікторія» і став переможцем у номінації «Авторські програми» Вінницького міського конкурсу «Ярмарок фахових сподівань».

Дослідно-експериментальна робота в 2013 році була спрямована на формування морального «Я-образу» особистості вихованців-танцівників засобами різних видів мистецтва у навчальній, позанавчальній діяльності та їх взаємодії. Педагогами Центру проведено ряд різноманітних анкетувань, метою яких було визначення рівня культури гуртківців, їх гармонійної розвиненості та відношення до традицій народного мистецтва. На основі результатів були визначені основні критерії та показники вмотивованості вихованців та їх здатності до самореалізації.

У 2014 році розпочато роботу щодо узагальнення набутого педагогічного досвіду з теми дослідно-експериментальної роботи:

- взято участь у засіданні Вченої Ради ПТЗО з питання «Про формування художньо-естетичної компетентності у процесі спільної творчої діяльності» (за результатами дослідно-експериментальної роботи на базі Вінницького міського Центру художньо-хореографічної освіти. Рішення Вченої ради ПТЗО від 29.01.2014 р. № 2);

- художніми колективами Центру «Барвінок» підготовлено і презентовано відеофільм про діяльність художніх колективів закладу;

- надано більше 10 звітних концертів перед громадськістю Вінниччини та інших міст України;

- народний ансамбль танцю «Барвінок» та оркестр ударних інструментів Центру «Барвінок» стали переможцями IV Всеукраїнського фестивалю народної хореографії імені П. Вірського.

На підставі аналізу результатів II етапу дослідно-експериментальної роботи за діагностичними методиками, розробленими на попередньому етапі (опитування, тести самооцінки, тести ставлення до власного сценічного виступу та інші), зроблено висновок щодо ефективності виховного процесу на основі реалізації змісту програм та створення художньо-освітнього простору, а саме: у вихованців «Барвінку» зафіксовано поглиблення вмотивованості до творчого процесу, підвищення їхнього прагнення до самореалізації, розвиток емпатії та саморефлексії, формування ціннісної позиції щодо мистецтва та власної творчості. Більшістю респондентів власну творчість усвідомлено як особистісну цінність. Зміст навчальних програм, а також концептуальна ідея дослідження, яка полягає в створенні єдиного художньо-освітнього простору позашкільного навчального закладу або художнього колективу на діалогічних засадах з орієнтуванням на унікальність творчого становлення кожного вихованця-суб'єкта, впроваджувалася в інших позашкільних навчальних закладах, зокрема через поширення друкованої продукції, а також на науково-практичних семінарах, публікаціях у пресі, а саме:

Публікації:

«Позашкілля. Комплекс програм мистецького спрямування» / авт. кол.: О. А. Комаровська (науковий редактор), П. А. Бойко, О. Л. Оніщук, Л. О. Селібаєв та ін. – К.: Шк.світ, 2013. – 63 с.);

«Про результативність впливу художньо-освітнього простору мистецького навчального закладу на розвиток його суб'єктів» / О. А. Комаровська // Електронне наукове видання «Науковий вісник Донбасу». Серія: Педагогічні науки.-2012.- (20).

Режим доступу:<http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN20/index.htm>;

«Развитие одаренной личности в детском коллективе украинского народно-сценического танца» / О. А. Комаровская // Доклады Казахской академии образования (Қазақ білім академиясының БАЯНДАМАЛАРЫ). - 2013. - № 1. - С. 6-11;

«О содержании начального хореографического образования в Украине» / О. А. Комаровская // Мастацтва і асоба = Искусство и личность = Art and the person: матэрыялы 11 Міжнар. навук.-практ. канф. (г. Минск, 24 красавіка 2013 г.) / Бел Дзярж. пед. ун-т ім. М. Танка; рэдкал. Т. С. Багданова (адк. рэд.), Т. В. Сярнова, У. А. Васілевіч і інш. – Мінск: БГПУ, 2013. Науковае электроннае выданне лакальнага распаўсюджвання. – С. 146-149.

Наукові конференції, науково-практичні семінари, курси:

1. II Міжнародна науково-практична конференція в м. Мінську. Дата проведення 24 квітня 2013 р. Країни проведення: Білорусь, Україна, Росія. Місце проведення: Мінськ. Білорусь.
2. V Міжнародна науково-практична конференція «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти». Дата проведення – 25-27 квітня 2013 р. Країни проведення: Україна, Росія. Місце проведення: Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова.
3. III Міжнародна наукова конференція “Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції: інтеркультурний вимір”. Дата проведення – 1-3 жовтня 2013 р. Країни проведення: Україна, Росія, Польща. Місце проведення: м. Суми.
4. Міжнародна науково-практична конференція «III-е Боранбаевские чтения. «Этнокультурное художественное образование: история, сущность, перспективы» - 19 березня 2014 р., Астана, Казахстан, Казахський національний університет мистецтв.
5. Науково-практичні семінари керівників хореографічних гуртків Вінницької області на базі Центру «Барвінок» з проблеми «Удосконалення методів роботи хореографа в дитячому аматорському колективі» (м. Вінниця, 6-7 лютого 2012 р; 6-7 травня 2014 р.).
6. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Різновиди сучасних танцювальних жанрів та їх вплив на формування культури спілкування дітей і молоді» (м. Київ, 14-16 березня 2012 р.), доповідь на тему: «Життєвий простір особистості: вплив на ставлення до танцювальних стилів і уподобань молоді».
7. Всеукраїнська науково-практична конференція «Хореографічна та театральна культура України: педагогічні та мистецькі виміри» (м. Київ, 17-19 квітня 2013 р.), доповідь за темою: «Художньо обдарована особистість: проблеми ідентифікації розвитку».
8. Всеукраїнський науково-практичний семінар «Формування світогляду дітей та молоді за допомогою бальної хореографії» для викладачів позашкільних навчальних закладів освіти, керівників хореографічних колективів. – (м. Київ, 9-11 квітня 2014 р.), доповідь за темою: «Художній простір позашкільного навчального закладу як виховна технологія».
9. Всеукраїнські курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників позашкільної освіти (художньо-естетичний напрям) (Національний еколого-натуралістичний центр. (м. Київ, лютий, 2014.), доповідь за темою: «Організація навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах художньо-естетичного напрямку».
10. Всеукраїнський семінар-практикум «Тенденції розвитку хореографічних дисциплін у вищих мистецьких навчальних закладах» (м. Київ, 11-12 квітня 2014 р.), доповідь за темою: «Сучасний позашкільний навчальний заклад та його роль у професійному визначенні учнівської молоді».

11. Всеукраїнська науково-практична конференція «Динаміка розвитку вищої хореографічної освіти як складової художньої культури України» (м. Київ, 17-18 квітня 2015 р.), доповідь за темою «Дитяча хореографія в освітній галузі»

Впровадження практичного досвіду центру «Барвінок» (майстер-класи, практичні заняття, відкриті уроки, концертні програми та їхнє методичне обговорення):

- обласні семінари для хореографів Вінницької області на базі Центру «Барвінок», презентація педагогами «Барвінку» учасникам семінару методики вивчення українського народного танцю як стрижня опанування мистецьких дисциплін (щорічно);

- ряд концертів з наступним обговоренням творчих колективів Центру «Барвінок» школярам та студентам міста Вінниці,

- щорічні творчі звіти колективу для батьків та мешканців міста;

- організація та проведення Всеукраїнських, Міжнародних фестивалів «Барвінкове кружало» (У 2014 році на базі Центру «Барвінок» було проведена IX Дитячий фестиваль народної хореографії «Барвінкове кружало»);

- виставки робіт студії художньої ручної вишивки «Барвінкові візерунки», учасниками якої є танцівники колективу.

Творчі та педагогічні здобутки колективу, його історія та традиції зафіксовано у відеофільмі, знятому в 2013 році, який презентовано у концертах колективу, на Українському телебаченні.

Заключний завершальний етап роботи – узагальнюючий (2014-2015 роки) став перемогою колективу на Всеукраїнському конкурсі народної хореографії імені Павла Вірського, де завоював Гран-прі, продемонструвавши досягнення в хореографічній виконавській майстерності у синтезі з спорідненими видами мистецької творчості і можливостями народної хореографії у навчально-виховній роботі дитячого колективу; участю у VI Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти - 2015»;

У 2015 році завершено роботу по узагальненню набутого педагогічного досвіду щодо соціальної позиції вихованця, створено умови для забезпечення цілісного художньо-творчого розвитку особистості, її емоційно-чуттєвої сфери, художньо-естетичної компетентності шляхом участі у спільній творчій діяльності.

Для стимулювання особистісного творчого становлення вихованців створено консультативний пункт «Сам для себе», до якого розроблено Положення про його діяльність, в якому відображено цілісну систему безперервної художньо-естетичної освіти та виховання в умовах нової моделі позашкільного навчального закладу та результативності впровадження запропонованої моделі.

Результати дослідно-експериментальної роботи за темою «Розвиток художньо-творчої особистості засобами взаємодії різних видів мистецтва в умовах нової моделі позашкільного навчального закладу» отримали схвалення Вченої ради Інституту проблем виховання НАПН України і рекомендовані до поширення досвіду своєї діяльності в позашкільних навчальних закладах

художньо-естетичного напрямку. (Засідання Вченої ради Інституту проблем виховання НАПН України від 24.12.2015, протокол № 11).

Директор Вінницького міського центру
художньо-хореографічної освіти дітей та
юнацтва «Барвінок», народний артист України

П. А. Бойко

Науковий керівник, завідувач лабораторією
естетичного виховання та мистецької освіти
Інституту проблем виховання НАПН України,
доктор педагогічних наук

О. А. Комаровська

Координатор, методист вищої категорії відділу
неформальної та інформальної освіти дітей
Державної наукової установи «Інститут модернізації
змісту освіти» МОН України

А. П. Тараканова